

Letnik X,
številka 2
(april 2021)

Nebulae

revija za sodobno književnost

KAZALO

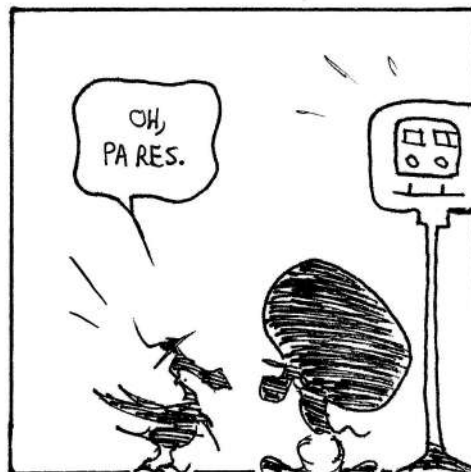
STRIP	4
Janez Grm	5
<i>Napitnina</i>	5
PROZA	8
Aleš Oblak	9
<i>Pesem o prvem templju (odlomek iz romana)</i>	9
Mojca Petaros	21
<i>PREBUJANJE</i>	21
POEZIJA	29
Dunja Polonca Guček	30
<i>Park</i>	30
<i>Ptič</i>	32
<i>Krokar</i>	33
<i>krog in kvadrat</i>	34
Zala Intihar	35
<i>10. marec ob 10:17 (razmišljanja o Bogu)</i>	35
<i>Stopinje</i>	37
Dominik Lenarčič	38
<i>MOTOR NA NOTRANJE IZGOREVANJE</i>	38
<i>STRELOVOD ZA VIHARNIKA</i>	39
<i>NA TLEH JE NAJLEPŠE</i>	40
Lara Božak	41
<i>Up, always up</i>	41
Nela Poberžnik	43
<i>Anagram</i>	43

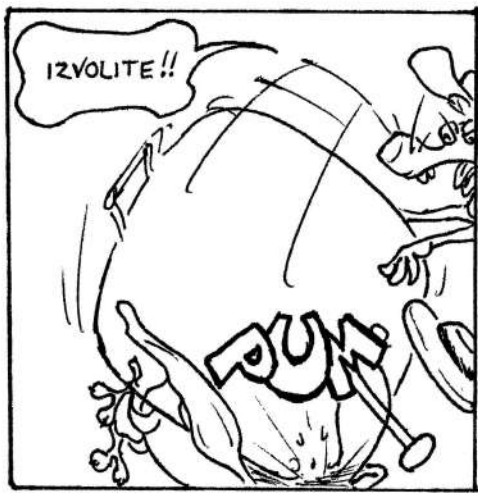
<i>Skrinjica</i>	45
HIBRID	47
Ambrož Pušnik	48
<i>TE IDEJE ZDAJ EKSTATIČNO BLODIJO PO MOJI PODZAVESTI</i>	48
B(R)LOG	52
Ajdanaklada	53

STRIP

PROZA

Aleš Oblak

Pesem o prvem templju (odlomek iz romana)

Uvod

Draga bralka, v veliko čast mi je, da mi je bila zaupana dolžnost, da pripravim sledeči prispevek za ta pomembni in nujni zbornik. Skozi leta so bila dela Diane Dietrich, antropologinje, filozofinje in psihonavtke, izgubljena, cenzurirana ali pa grozljivo predrugačena med postopki digitalizacije. V zadnjih stotih letih je od njene bogate misli ostalo le malo znanega. Tu je predstavljen povzetek njenega eseja o kultu Mamutovskega kralja. Gre za najpomembnejši del njenega raziskovanja na terenu v dvajsetih letih dvajsetega stoletja. Za lažje razumevanje besedila ta prispevek vključuje tudi osnovni sveti spis te veroizpovedi, *Pesem o prvem templju*.

O. A., urednik, Heidelberg, februar 1979

V prvih mesecih velike vojne sem se odpravila na sever, da bi dokončala prav to raziskavo. Spomnim se, da sem sedela v vlaku in gledala skozi okno. Dan je bil skoraj nemogoče jasen. Smaragdni travniki, modro nebo, srebrne gore. Edino, kar mi je dalo vedeti, da se časi spreminjajo, so bili roji letal in balonov nad mano. Na mojo srečo so se odpravljali v nasprotno smer. Omeniti moram, da sem se ravno v tistem trenutku, ko sem se čudila nad tem, zavedla, da je bilo to morda najlepše poletje, ki sem ga videla v svojem življenju. Potem sem umaknila pogled z okna in začela šteti svoj denar. Nekaj časa sem raziskave financirala s pomočjo štipendije Cesarskega inštituta za antropologijo in etnografijo. Od tega vira mi je takrat ostalo še za kakšen mesec življenja. Ostalo je temeljilo na štipendiji, ki sem jo

prejela od barona M., ki takrat po svojem škandalu ni bil več povezan s Cerkvijo Odsotnega boga. Užalostilo me je, ko sem izvedela, da je umrl v prvem naskoku.

Moja pot na sever se je začela z enim samim intervjujem. Bil je z dekletom, ki jo bom imenovala H. R. Srečali sva se popolnoma slučajno. V tistih dneh so bile na Dunaju priljubljene seanse. Ljudje so se zbirali v meščanskih stanovanjih in klicali duhove. Točneje, klicalo se je Hudiča z razpotij, ki so mu včasih pravili tudi Polnočni coprnik. In to je bila še ena obsesija barona M. Napisal mi je uradno pismo, v katerem me je povabil na seanso v svojem domu. Načrtovano je bilo pitje fermentiranega kakava in meskalinovega čaja, po čemer naj bi se prepustili čarovniškemu ritualu, ki ga je M. našel na neki plantaži v koloniji. Kot vesten podpornik znanosti je baron povabil mene – v vlogi antropologinje – da popišem obred in njegove posledice, psihologa ter celo fizika, če bi nam slučajno res uspelo – kakor predvideva sam obred – razparati tkivo časa.

H. R. je prišla kot udeleženka v obredu. Baron jo je spoznal v neki skrivni pivnici in takoj sta si postala všeč. Po pravici povedano je bilo težko, da H. R. ne bi bila všeč človeku. Imela je topel nasmeh in skrivnosten pogled – skratka, bila je prav takšna ženska, kakršne so bile všeč M. Sumim, da sta kaj hitro postala ljubimca.

Obred sam ni bil nič posebnega – niti z metafizičnega, nikakor pa ne z antropološkega vidika. Vseeno pa je vodil do zanimive razprave s H. R. Povedala mi je o izkušnjah med Otroki Mamutovskega kralja na severu. Do takrat še nikoli nisem slišala zanje. Razložila mi je, da gre za ločino veroizpovedi Odsotnega boga. Dandanes razumem, da je bila to nekoliko poenostavljena interpretacija. V vsakem primeru pa me je navdušila. Dogovorili sva se za intervju, ki se je zgodil takoj naslednjega dne.

V intervjuju mi je H. R. orisala tempelj na severu, obredje in mitologijo samega kulta. Bila je pripravljena na več intervjujev in tistega večera sem kot ambiciozna mlada raziskovalka v mislih že skovala knjigo, ki bi bila v

celoti sestavljena iz najinih pogovorov. H. R. se ni pojavila na nobenem dogovorjenem srečanju. Nekaj časa me je bilo strah, da so se je drugi akoliti znebili, da ne bi razkrila njihovih skrivnosti. V resnici ni šlo za nič tako nenavadnega. H. R. je nekega večera pijana padla v reko in se utopila.

Vseeno sem izkoristila tistih nekaj mesecev – v resnici tednov – pred vojno, da sem prejela, kar je ostalo od financ Cesarskega inštituta, in se odpravila na sever.

To je povest o Mamutovskem kralju, čigar ime je bilo izgubljeno. Govoril je jezik, ki ga nihče ni zapisal, katerega povesti so se pozabile skozi veke. Ta povest je torej laž, če so laži vse zgodbe, ki jih izkopljemo iz skupnega duha človeštva, iz tega velikega morja, pod katerim spijo angeli in zmaji. V času pred gradovi in mesti in cestami je bil Mamutovski kralj velik poveljnik ljudi. Sredi ledene tundre je jezdil v boj z velikimi zvermi. Z živalmi, ki jih je svet pozabil. Velikimi kosmati sloni in tigri, večjimi od človeka, z zobmi, dolgimi kakor meči. Ni jih lovil za hrano, ampak ga je gnala sveta usoda, da postane kralj tundre. In tako je dan za dnem bil bitko z drugimi vladarji divjine.

Mamutovski kralj je za sabo puščal močvare krvi, polne trupel in razkosanih kosti. Od vsake zveri je nabral kosti in iz njih si je izdelal mogočno krono. Krono iz čekanov, zob, rogov in oklov. Prvo krono, ki jo je nosil človek, kajti on je bil prvi kralj. Njegov simbol je bila tigrova lobanja, kronana z jelenjimi rogovi, in kadar je jezdil v bitko, so možje, ki jim je poveljeval, jezdili v boj z dvignjenim znakom svojega gospodarja.

Ko so minila leta, je naposled Mamutovski kralj premagal vse velike zveri tundre. Usedel se je na svoj prestol na vrhu gore in opazoval krvavi svet pod sabo. Vendar čas za njegov mir še ni napočil. Drugi poglavarji ljudi z drugimi simboli so tavalili po teh deželah. In Mamutovski kralj je vedel, da je njegova usoda, da postane vladar teh dežel.

Bog njegovega ljudstva je bil ogenj, ogenj, ki divja in lomasti skozi gozd, dokler za njim ne ostane le polje pepela. In ko je bil Mamutovski kralj le otrok, le deček z drugačnim imenom, kakršnega je imel mož, ga je obiskal njihov bog in spremenil njihovo vas v pepel. Ogenj je vzel njegove starše in sorojence. Edini preživeli je bil vaški šaman. Ko so se plameni pomirili, je šaman našel dečka, ki je čepel nad žerjavico, ga stisnil k sebi in mu zašepetal, da je v pepelu in ogorkih uzrl videnje, ki je bila njegova usoda. Videl je dečka, kot odraslega moža, bradatega in brazgotinastega, kako je sedel na velikem prestolu in vladal vsem ljudstvom tega sveta.

Šaman je uporabil temna čudodelstva, da je iz lesa in kovine izdelal sulico. Potem si je prerezal vrat, da je njegova kri mazilila sulico. Solza neba je bilo ime temu orodju in to je bilo orožje, ki ga je vihtel Mamutovski kralj.

Mamutovski kralj je bil mnoga leta sam, a na dan, ko je padla poslednja velika zver tundre, mu je sledilo mnogo ljudi, mož in žena in dece in starost. Vojščaki so mu pravili poveljnik in šamani, coprniki ter starešine so ga klicali modrec.

Mamutovski kralj je velel, da je modro in hrabro, da jezdijo v vojno z možmi, ki so se oklicali za poglavarje teh dežel. Najprej je jezdil v bitko s plemenom, katerega simbol so bile ptičje peruti. Njihov kralj je bil zloben – Mamutovski kralj je to prepoznal v njem – in njegova smrt je bila boleča. Mamutovski kralj mu je izrezal peruti iz kože na hrbtu, mu zlomil hrbet ter iz ran povlekel pljuča. Njegovo truplo je pustil pticam, da so ga pokopale na nebu. Ptičje pleme je začelo slediti Mamutovskemu kralju. Drugo pleme je za svoj simbol vzelo cvetni venec. Njihov kralj je bil moder. Mamutovski kralj se je tega naučil. In vojna je bila dolga. Malo mož je umrlo, kajti počasi sta poskušala pretentati drug drugega. Na koncu je Mamutovski kralj našel Cvetanega kralja, kako je ob zori molil k boginji žita. Ker je ugotovil, kje je njegov tempelj, se je Cvetani kralj predal. Mamutovski kralj je počastil njegovo modrost. Na jasi sredi gozda mu je zavil vrat in ga pokopal pod odejo cvetja. In cvetno pleme je začelo slediti Mamutovskemu kralju. Tretje pleme je za svoj znak vzelo simbol

njihovega boga, leseno zvezdo. Njihov kralj je bil velik mož, ki je porazil Mamutovskega kralja v bitki. In Mamutovski kralj je videl, da je Zvezdni kralj božji človek, duh, ki ga je njegov bog stkal iz blata, nebo pa je vdihnilo življenje v njegova pljuča. Oborožen je bil z železnim mečem, ki je lahko prerezal usnje, meso, kost in bron. V trenutku, ko bi Zvezdni kralj moral posekati Mamutovskega kralja, pa mu je priznal: »Moj bog je lažen, kralj ljudi.« In Zvezdni kralj je zgrabil svoj meč ter si razparal trebuh od osramja do prsi, da je njegov drob mazilil Mamutovskega kralja.

Oborožen z železnim mečem, sveto sulico in štirimi kronami se je Mamutovski kralj vrnil k svojemu ljudstvu, ki je zdaj zakrivalo vso deželo pod njegovim pogledom do obzorja.

»Tempelj« kulta Mamutovskega kralja je bil v resnici nekaj, kar je bilo bolj podobno kmetiji. To je bila velika brunarica, zgrajena sredi travnika visoko v gorah. Bolj ali manj položno ravnico so uredili, da so na njej lahko gojili zelenjavo, zraven pa so vzrejali koze, jake in celo eno kravo. Nekaj časa sem jih opazovala iz gozda, preden sem se jim približala – in to kar z ostrostrelskim daljnogledom! Zdelo se je, da so imeli delovno rutino. Vstajali so zgodaj, molili, nekateri so potem nahranili živali, spet drugi pripravili zajtrk. Dolžnosti so bile enakovredno razdeljene med moškimi in ženskami. Vsako jutro po zajtrku je starešina podal pridigo na vrtu, preden se je polovica izmed njih posvetila delu, polovica pa premlevanju svetih spisov ter meditacije.

Po dveh tednih opazovanja sem se jim približala. Pogovorila sem se s starešino, da ga prepričam, da lahko ostanem tam in jih opazujem. Starešina je bil moški v poznih petdesetih, visok, s kratkimi lasmi in brado, oboje s sivimi koprenami. Čeprav tega nikdar ni potrdil, sumim, da je bil v svojem življenju pred kultom učen mož. Izražal se je previdno in natančno, in ko sva včasih kramljala ob zeliščnem čaju, je spretno prehajal od filozofije, političnih ved in teologije k fiziki in biologiji. Nekaj malega je vedel celo o

antropologiji, presenetljivo veliko pa o strojništvu. Ko sem mu omenila vojno na jugu, je žalostno pokimal in skorajda do meseca natančno predvidel, kaj se utegne zgoditi.

Z njegovim blagoslovom sem tako lahko ostala tam. Dal mi je le eno omejitev: da bi se lahko udeležila obredja, sem se morala poglobiti v razmislek o svetih besedilih, kakor vsak akolit, ki je prišel sem, in morala sem opravljati vse običajne dolžnosti. Skratka, sanjski dogovor za vsako antropologinjo!

Sledilo je poglavje, v katerem je bila prepisana Pesem o prvem templju z opombami in razlagami dr. Dietrich ter pregled arheoloških dokazov o obstoju Mamutovskega kralja.

Takrat je Mamutovski kralj velel svojim ljudem, da zgradijo prvo mesto in sredi mesta tempelj, posvečen najmogočnejšemu izmed bogov. Mistiki iz štirih ljudstev so Mamutovskega kralja vprašali, kateri je najmogočnejši izmed bogov, in Mamutovski kralj je v svoji modrosti priznal, da ne ve. Zbral je štiri modrece iz štirih plemen: starešino, šamana, čarodejko in svečenico ter jih poslal na štiri konce sveta s sveto nalogo, naj se vrnejo z vestjo, kateri bog je najmogočnejši.

Medtem ko je četverica potovala, so ljudje gradili mesto in tempelj. Zgradili so kmetije, hleve, žitnice, pivske dvorane, arene in tempelj. V templju so zgradili observatorij, knjižnico in zdravilsko dvorano. In potem so čakali, da so se vrnili štirje modreci.

Prvi se je vrnil šaman z vzhoda.

»Kdo izmed bogov je najmogočnejši, mož z vzhoda?« je vprašal Mamutovski kralj.

»Na vzhodu sem našel modrost, moj gospod, ampak tam so bogovi skrivnostni. Borijo se z ugankami in ne z orožjem.«

Druga se je vrnila čarodejka s severa.

»Kdo izmed bogov je najmogočnejši, ženska s severa?«

»Na severu sem našla modrost, moj gospod, ampak tam so bogovi kruti. Ne bijejo vojn, ampak se stradajo in kužijo z boleznimi.«

Tretji se je vrnil starešina z juga.

»Kdo izmed bogov je najmogočnejši, mož z juga?«

»Moj gospod, na jugu ljudje ljubijo svoje bogove. Mili so in dobrodušni. Ne bijejo vojn, ampak pijejo in plešejo in se radostijo. Tam sem našel modrost, ampak le malo mogote.«

Zadnja se je vrnila svečenica z zahoda.

»Kdo izmed bogov je najmogočnejši, ženska z zahoda?«

»Milosti, moj gospod, potovala sem daleč na zahod, vendar mu nisem našla konca. Našla sem veliko modrosti na poti in mnogo bogov.«

»Je bil kateri izmed njih mogočen?«

»Pač. Vendar nisem raziskala vsega zahoda, in če vam podam odgovor, bi le trgovala z lažmi.«

Mamutovski kralj se je usedel na svoj prestol in se zjokal. Njegovi preudarni, modri svetovalci so mu prinesli prazne besede in le malo odgovorov. Lahko bi jih dal nahraniti volkovom in prav zares so mnogi izmed njegovih mož klicali po takšnem koncu, vendar se je Mamutovski kralj odločil drugače.

»Spočijte se, najejte se. Lezite k svojim možem in ženam. Jutri vam bom dodelil kazen.«

In potem opis dnevnih dolžnosti ter opravil.

Skupnost je bila urejena v hierarhijo, obenem pa popolnoma enakopravna. Starešina je nosil naziv Kralj v okovih in bil je izvoljen le za določen čas. Vse, kar so akoliti počeli, je bilo vpeto v tesno ravnovesje med osamo in družabnostjo. Povsod po gorah so zgradili kolibe, nič večje od sobic, s posteljo in gašperčkom. Akoliti so se tja umaknili na več tednov dolge razmisleke. Nekateri so se celo umaknili v jame. Po drugi strani pa so skupaj delali, v en glas prepevali, igrali skupinske športe in si ob večerih pripovedovali zgodbe. Pomembno je bilo, da je vsak izmed njih opravljal tako najnižkotnejša dela, kakor izvrševal dolžnosti Kralja v okovih. Vsakdo se je zavedal vrha in dna njihove družbe.

To je bil osrednji predmet njihovega motrenja: družba. Meditirali so o samoti in o pripadanju, o sodelovanju in tekmovanju, o osami ter soobstoju. Orgije, ki so se v pogovorih s H. R. zdele tako privlačne baronu M., so bile v resnici le majhen del življenja med Otroci Mamutovskega kralja: poskus intimnega, a deljenega obstoja. Na podoben način so prirejali boksarske spopade in osamljeno tavanje po gozdu.

Ob tem ko so se poglobljali v različne oblike družbenega obstoja, so meditirali in uporabljali različne načine motenja ravnovesja, kakršne so bile ritmična glasba ter učinkovine, ki so vzbujale zamaknjena stanja zavesti. In v teh meditacijah se je pojavilo bistvo tega kulta. Verjeli so v obstoj presežnih bitij, ki so jih imenovali angeli, ki nas vse vežejo v družbeno življenje. Glavna teza njihove veroizpovedi je bila, da nas ti angeli vse vežejo v sponse, ki jim mi pravimo družbena pogodba. Zaradi njih ne izvajamo nasilja eden nad drugim. Povedano drugače, za Otroke Mamutovskega kralja družba ni zgolj konstrukt ali velika zgodba o človeštvu. Je ontološka sila. Je osnovna resnica naše biti.

Otroci Mamutovskega kralja pa so šli še korak dlje od razpravljanja o tem, kako skladno z njihovo mitologijo deluje družba. Poskušali so se družiti z angeli. Stopanje v stik z angeli – kakor me je opozoril starešina – je bilo izredno nevarno. O tem sem se lahko prepričala na lastne oči. Nekaj tednov

po tem, ko se prišla tja, je mladi moški med obredom uzrl enega izmed teh angelov. Spodaj sem prepisala dele njegovih blodenj:

»Oh, oči, toliko oči! Zakaj gledajo?! Zakaj me gledajo? Zakaj je toliko oči?«

»Trakulje, trakulje nas žrejo! Vse nas žrejo. Utoplajo nas. Utopljammo se v črnilu.«

»Pod našo kožo so in vrtajo se v naše kosti. Vsi imamo žužke pod kožo!«

»Modrost je gnoj, ki se cedi iz njegovih oči.«

Mladenič si je v navalu strahu poskušal iztakniti oči z jedilnimi vilicami. Pet drugih akolitov ga je naposled le obvladalo in osamilo. Starešina se je več dni pogovarjal z njim in ga poskušal spraviti k sebi, a mu ni uspelo. Potem ko je pet dni mladenič zavračal družbo, hrano ter pijačo, so mu ponudili smrt in ihteč je prikimal. Starešina mu je na vrtu z razgledom na gore prerezal vrat.

Zdi se, da so angeli v odsotnosti urjenja in primerne čustvene podpore grozljivi, celo nevzdržni za človeško zavest. Manija, ki vodi v samomor, je pogost odziv na stik s to angelsko razsežnostjo. Starešina je celo poročal o popolni nezmožnosti nekaterih akolitov, da se vrnejo v družbo. V obvladanih količinah družbenega stika so videnja angelov, ki nas vežejo, nekaj, kar je človeška zavest zmožna prenesti. Če pa se vrnejo v mesta, je soočenje z bitjem, ki je družba, nevzdržno. Starešina tako poroča, da fistih nekaj, ki se jih je uspelo vrniti v civilizacijo, običajno živi na odročnih krajih, na otokih s par ducatom prebivalcev ali na podeželju.

Povprašala sem, kako da je H. R. uspelo preživeti na Dunaju, in starešina mi je z nasmehom zaupal, da so jo vedno bolj zanimale orgije in mamila kakor pa njihovo obredje.

V prihodnjih tednih sem v pogovorih z več starejšimi akoliti izvedela, kakšne so podobe angelov, ki so jih videli. To so vedno bitja, ki imajo okvirno človeško podobo: imajo roke, noge, trup, glavo. Posamezne poteze pa so pogosto nerazločljive, celo grozljive. Skoraj vedno imajo mnogotero oči, ki jih mnogi akoliti opisujejo kot žabji mrest: oči, ki mezijo in se prelivajo eno čez drugo, ki ne mežikajo in le režejo v dušo. Ti angeli nimajo peruti, ampak

lovke, trakulje, črve, kače – neke vrste vitice, ki se izraščajo iz njihovih teles in vstopajo v telesa vseh prisotnih.

Videnja angelske razsežnosti spremlja strah in groza. Brez izjeme poročajo o tem, da je to največja groza, ki so jo akoliti kdajkoli doživeli.

Ko sem končala z zbiranjem podatkov o angelskih videnj, mi je starešina zaupal, da so to le površinska videnja. To je šele prvi korak in že samo ta korak je dovolj, da vodi v samomorilsko manijo. Tisti mistiki, ki jim uspe preseči prvo obliko videnj, lahko vstopijo v stik z κοινωνία, tkivom družbe, in tam jih čaka resnična Groza. Ta je bojda tolikšna, da je edini odziv tolikšna blaznost, da celo samomor postane nemogoče ter jalovo dejanje.

Naslednjega jutra je Mamutovski kralj presodil pravično kazen: Mož, ki je prepotoval vzhod, ni razumel ugank, s katerimi so tam bili bitke, in tako očitno ni imel potrebe po svojem jeziku. Mamutovski kralj mu je jezik odrezal ter ga vrgel v ogenj. Ženska, ki je prepotovala sever, je vzdržala mraz tistega konca sveta, pa vendar ni opravila svoje naloge in tako ji je Mamutovski kralj slekel kožo s hrbta in jo vrgel v ogenj. Mož, ki je prepotoval jug, se je izučil v sladkostih življenja in tako mu je Mamutovski kralj odsekal spolovilo ter ga vrgel v ogenj. In ženska, ki je prepotovala zahod, je klonila pred potjo, ki je vodila tja, koder zahaja sonce. Mamutovski kralj ji je odsekal stopala in jih vrgel v ogenj.

Potem, utrujen zaradi poslovanja s pravico, se je Mamutovski kralj vrnil v svoje sobane na vrhu templja in se zazrl skozi okno. Videl je ljudi, ki so prihajali od blizu in daleč proti njegovim mestnim vratom, pripravljeni, da mu prisežejo zvestobo.

»Zakaj prihajajo,« se je vprašal, »ko pa nimamo modrosti?«

In potem je Mamutovski kralj spal in potem je sanjal. Sanjal je o veliki ptici, ki je v vročini poletja pristala na templju in ščitila njegovo ljudstvo v svoji senci. Sanjal je o veliki kravi, ki je legla na tempelj pozimi in katere mleko se je

stekalo v usta ljudi spodaj. Sanjal je o srnjaku, ki je v jeseni prišel počit na tempelj in ki si je z rogovi odrezal meso s stegna, da je nahranil ljudi. In končno je sanjal o mladenki, ki se je vsako pomlad vrnila v tempelj, noseča košaro semen pod rokami. Opazoval jih je, kako so odhajali in prihajali, leto za letom.

Mamutovski kralj se je prebudil in zbral svoje ljudstvo.

»Vem, kdo je najmogočnejši izmed bogov. Moji dragi modreci. Vsi ste mi povedali, da ste se priučili velike modrosti na poti. In to je odgovor. Ta tempelj pripada bogu poti. Ki pride in gre. Bogu, ki je z vsemi nami, a obenem z nikomer. Ki ga najdeš na poti, vendar nikdar na mestu. To je bog, ki stopi v reko, vendar nikdar iz nje. Ki se pojavi iz gozda, čeprav se je v njem izgubil.«

Tistega večera je Mamutovski kralj legel k počitku in obiskal ga je prav ta novi bog, komur je posvetil tempelj. Bil je kakor mladenka v sivem, ki je za sabo vlekla mnogotero sivih šalov. Mamutovski kralj ni videl, do kod so segali. Pristopila je do njegove postelje in mu pritisnila poljub na dlan.

»Dobro si opravil, moj kralj,« je rekla in v roke vzela kos sivega blaga s svoje obleke ter mu ga zavezala okrog roke.

»Zdaj sem tvoj?« je vprašal.

»Že dolgo si moj,« je odgovorila, »le da tega nisi vedel.«

In tako je Mamutovski kralj umrl. Naposled je našel svoj mir.

V tistem trenutku pa so ljudje v mestu pogledali navzgor, proti templju, ki so ga zgradili, proti prvemu templju, ki ga je človeštvo kdajkoli zgradilo, in na vrhu so zagledali popotnico v sivem in trakovi z njene halje so povezovali vse njih. Tistega večera je bil njihov bog prvič prisoten.

Starešina poroča, da je v meditacijah spoznal, da je bila civilizacija napaka. To je njegovo razumevanje Pesmi o prvem templju. Odsotni bog je skladno z njim prisposodba vandrajočega človeka – našega naravnega stanja.

Giblremo se z enega kraja na drugega. Življenje na enem samem mestu nas izpostavlja silam časa in družbe, ki so strup za človeškega duha in zavest. Osrednja teza njegove teorije ima opraviti s časom. Dokler smo ljudje vandrili po svetu, smo obstajali v časovnem okviru dveh tednov (npr. koliko časa traja, da pojemo ulovljenega srnjaka). Ko smo začeli bivati na enem samem mestu in se ukvarjati s poljedelstvom, se je obstoj razvlekel na več let (npr. kako se bomo pripravili na žetev naslednje leto, kako moramo med sabo ploditi govedo, da bo čim večje). To zavedanja časa – ki je bilo nekoč enako večnosti – je po njegovem bistveno spremenilo človeško zavest.

Starešina je tako razkril svojo prerokbo: da moramo z obrednim iskanjem resnice doseči sivo boginjo, ki je opisana v Pesmi o prvem templju, ter jo žrtvovati za prihodnost človeštva. Šele takrat bomo svobodni.

To besedilo pišem v petem letu vojne in eden izmed mojih študentov je ogrozil svoje življenje, da se je vrnil na severno fronto, da bi poiskal zapiske, ki sem jih pozabila tam. Našel je brunarico v gorah, vendar ni preživel nobeden izmed akolitov. Vse je našel v obrednih oblačilih, v živalskih kožah in lobanjah, vsi so v rokah stiskali fetiše. Vsak je imel luknjo v glavi – umrli so pod strelnim ognjem. Ni jasno, ali so pobili drug drugega ali jih je ubila ena od vojsk.

Mojca Petaros

PREBUJANJE

Izraz na noninem obrazu, ko je zrla skozi okno vlaka, je vsaj malo ublažil mojo nejevoljo zaradi dejstva, da bom za to potovanje po neumnem izgubila ves dan: izžareval je pristno otroško veselje.

»Lahko bi te zapeljala z avtom,« sem ji kljub temu rekla. Ne prvič. »Ob tej uri bi bili že na Opčinah.«

»Daj, daj, ne bodi tečna,« je odvrnila nona. »Kaj ni lepše tako? Bolj v miru, da malo poklepetava. Če bi prišla z avtom, bi me odložila in zdrvela nazaj gor, saj vem. Nikoli več si ne vzameš časa za svojo nono.«

»To pa ni res,« sem ugovarjala. Res sva se vedno redkeje videvali, a zagotovo ne, ker si ne bi hotela vzeti časa zanjo: nonine družbe sem bila vedno vesela. Toda vse odkar sem se preselila v Ljubljano, predvsem ko sem tam končno dobila stalno službo, sem s težavo našla dovolj prostega časa, da bi skočila na obisk v domače kraje. Nona tega ni razumela; včasih se mi je zdelo, da je bila res prepričana, da je moja prezaposlenost samo izgovor. V resnici pa sem bila iskreno vesela, ko se nama je končno uspelo zmeniti za daljši obisk v Ljubljani. Ves vikend sem si vzela prosto, da sem lahko poskrbela za nono, pa tudi pravnučka sta bila zadovoljna. Včasih se mi je zdelo prav neverjetno, kako se je lahko nona kljub visoki starosti še vedno tako spontano približala mladim. Jaz sem že od nekdaj imela občutek, da se lahko z njo pogovarjam o čemerkoli.

Edina težava je bila, da je iz leta v leto postajala vse bolj ... počasna. Za to ni druge besede. Ne mislim samo na njeno okorno premikanje zaradi razbolelega hrbta: čisto vse je delala počasi. V letih, ko sem jaz postajala vse bolj frenetična v svojem poskusu, da bi ob naporni službi in skrbi za otroka našla čas še za moža, za fitnes in druženje s prijatelji, se je nonin svet

ustavil. Po svoje upam, da se bom tudi jaz na stara leta naučila tako uživati, da se bom vsaj takrat, ko bom v pokoju, znala ponovno umiriti – če bom penzijo sploh dočakala. Čeprav je nonina umirjenost danes skoraj povzročila, da bi zamudili vlak za Opčine. Ker ona ob preverjanju urnikov nikoli ni jemala v poštev svoje nadpovprečno počasne hoje. Ali dejstva, da bova šli na poti do železnice mimo pekarnice s tistimi luštkanimi pisanimi torticami, ki v njenih časih sploh niso obstajale in jih enostavno mora pokusiti. Tudi to, da sva se iz Ljubljane na Opčine odpravili z vlakom, se je meni zdelo popolnoma odveč. V načrtu je bilo, da nono z avtom odpeljem domov, morda skočim še na kavo k staršem in se nato odpeljem nazaj. Za kosilo bi bila že v Ljubljani. Ampak ne: nono je spoznanje, da pelje vlak zdaj kar čez mejo in ji torej ni bilo treba prositi za prevoz do Sežane, tako navdušilo, da je želela – in njene želje so pravzaprav zahteve –, da se tudi nazaj peljeva z vlakom. Trdila je, da ta izlet spada še v njene ljubljanske počitnice.

Sama sem težko razumela, kaj se ji je na slovenskih železnicah zdelo tako fascinantnega; v mojem Audiju bi ji bilo gotovo veliko udobneje in v manj kot uri bi bili na cilju. Vendar ji tega nisem povedala. Raje sem iz nastale situacije skušala izbrskati kaj pozitivnega: hotela sem izkoristiti dodatne trenutke z njo. Še prekmalu se bom morala vrniti k svojemu prezapolnjenemu ljubljanskemu življenju.

Skozi okno sem končno zagledala zeleno-beli napis Opčine in vlak je ustavil: zadnja postaja. Segla sem k noninemu malemu kovčku, preden bi se sama začela truditi z njim, kljub bolečini v hrbtenici preveč ponosna, da bi vnukinjo prosila za pomoč.

»Tako, pa sva doma,« sem rekla, ko sem ji pomagala sestopiti z vlaka. »Bi rada, da pokličem taksi? Danes sva se že precej nahodili.«

»Neumnost,« me je zavrnila. »Če bi hotela taksi, bi prišla s tvojim avtom. Že leta ne obiščeš rojstnega kraja, se boš ja malo sprehodila in videla, kako zdaj zgleda, ne.« Tehnično gledano je kraj mojega rojstva Trst, glede na to, da na

Opčinah seveda ni porodnišnice, sem pa dobri dve desetletji svojega življenja res preživela v tej vasi.

Noni nisem ugovarjala. Nič nisem imela proti sprehodu po Opčinah, čeprav tudi nisem imela visokih pričakovanj; že v času mojega odraščanja se mi niso zdele nič posebnega. Vedela sem, da so v zadnjih letih odprli nekaj novih lokalov, da so postajale, tudi zaradi dobrih povezav s Trstom, vedno bolj podobne mestecu kot pa tipični kraški vasic, a za zunanje obiskovalce še vedno niso mogle ponuditi nič posebno zanimivega. Tramvaj, tukajšnji najboljši približek turistične atrakcije, je zadnjič vozil malo po tistem, ko sem se jaz odselila na drugo stran meje – od tega pa je minilo že več kot deset let.

Nonino željo po pešačenju sem sprejela predvsem zato, ker je njena hiša stala nedaleč od železniške postaje; nisem pa pričakovala, da je imela ona v mislih daljši sprehod.

»Ma ja, pojdiva tukaj po cesti, nekaj ti hočem pokazat. Saj je čisto blizu,« je rekla in se napotila v smer, nasprotno od cerkve, za katero je živela. Cesta, po kateri je hotela, sploh ni imela pločnika. Zaskrbljeno sem jo gledala, drobno starko, ki so ji avtomobili drveli naproti – a na srečo je bilo vozišče dovolj široko, da hoja po cesti kljub ovinku ni izgledala pretirano nevarna. Zavzdihnila sem in se s kovčkom odpravila za njo, obenem pa se spraševala, kam za vraga me zdaj pelje.

Ko je mimo naju zapeljal pick-up v vojaških barvah, je nona dvignila roko v pozdrav, mladi fantje v vozilu so v odgovor storili enako. Takrat sem se spomnila, da je stavba ob cesti, proti kateri hodiva, vojašnica.

»Prijazni mladeniči,« je nona z glavo pomignila proti vojaškemu pick-upu, ki je v daljavi pred nama že zapeljal na dvorišče vojašnice. »Vljudni, včasih mi celo pomagajo nesti špežo. Toda vsi govorijo samo italijansko, veš. Niti *trieštinsko* ne znajo.«

»Večina najbrž prihaja z juga,« sem ji razložila. Logično, da nihče ni znal tržaškega dialekta: že po videzu se je opazilo, da niso iz teh krajev.

Drugih vojakov nisva srečali. Niti, ko sva dosegli vojašnico in po shojeni travi nadaljevali pot mimo nje.

»Ma, nona, kam me pelješ?« sem vprašala.

»Nekaj ti hočem pokazati,« je ponovila. »Kaj ni lepo, da narediva en turistični *giro* po Opčinah? Glede na to, da te zadnje čase nikoli ne vidimo tukaj.«

»Okej, samo nočem, da greva predaleč,« sem rekla rahlo zaskrbljeno, ko je nona počasi, a zanesljivo stopala po gmajni, kot bi natanko vedela, kje je in kam namerava. »Pomisli na svoj hrbet ...«

Ko me je zavrnila, češ da ni še tako stara, sem se dokončno vdala v usodo. »Škoda, da nisva prej vsaj odnesli kovčka domov,« sem pripomnila. Če sem hotela v njej vzbuditi občutek krivde, ni zaleglo: spet me je zavrnila. »Dej, dej, z vso tisto tvojo telovadbo ti ja ne bo težilo nekaj mojih spodnjih hlač. To, kar zdaj počneva, hoja, narava, to bi morala bit prava telovadba!«

Na moje olajšanje najin pohod po openskih gmajnah ni bil pretirano dolg. Čeprav se je morala zadihana nona nekajkrat ustaviti. Nikoli ne bi naglas priznala, da je zmatrana, pa vendar ni mogla skriti svojih osemdeset let in čez, naj si je to še tako močno želela.

Čeprav se že zelo dolgo nisem potikala po Krasu, se mi je openski gozd ves čas zdel nekako znan. Ko se je potka med drevjem začela spuščati, sem na dnu dolinice prepoznala značilno kamnito tvorbo.

»Ooo, saj vem, kje sva,« sem rekla. »To je tisti kal, tisto, ah, kako se mu že reče ...«

»Ovčjak,« je prikimala nona. Ustavila se je na njegovem robu in se utrujeno naslonila na kamen. Očitno sva prišli do zelenega cilja. »Ta kraj je Openca nekoč oskrboval s pitno vodo. Zdaj si je to kar težko predstavljati, kaj?«

Nona je imela prav. Zazrla sem se v kamnito strukturo, podobno ogromnemu vodnjaku. Predstavljala sem si, da je ovčjak še vedno enak kot takrat, ko so vaščani iz njega zajemali vodo: kljub zaraščenosti je kamen izgledal trden, na eni strani sem celo opazila stopnice, ki so vodile do vode. A namesto bistre tekočine je bil zdaj poln umazane brozge: vodna gladina je bila

popolnoma zelena od alg in lišajev, ki so se razpasli v vseh letih neuporabe. V njem je najverjetneje mrgolelo žab in podobnih živali.

»Pomisli, da je nekoč tu vedno moral stati žandar in paziti, da se ni šel kdo kopat noter,« je povedala nona. Ob misli na to me je kar zmrazilo.

»No, to me najbrž ne bi mikalo niti, če bi bila voda še vedno čista,« sem priznala.

»Seveda ne. Zdaj si tako ... mestno dekle,« je rekla nona. Zvenelo je zafrkljivo.

»Saj si tudi tvojih dveh ne morem predstavljati, da bi naredila kaj takega.«

Zasmejala sem se. Svojih sinov si niti jaz nisem mogla predstavljati, da bi se šla kopat v kal. Še Bohinjskega jezera ne marata preveč. *Onadva* sta najbrž res mestna otročaja.

»Spet mi boš rekla, da sem stara, ampak jaz se še spomnim časov, ko je bilo tu vse drugače, veš,« je začela pripovedovati nona. »Ko sem bila še čisto majhna in je tu stal tisti žandar ... Danes bi lahko postavili enega od tistih mladih vojakov, če bi bila še potreba ... bi bili vsaj za kakšno rabo. No, jaz sem bila še premajhna, a moj brat, Franci – ti se ga ne moreš spomnit, je umrl pred tvojim rojstvom, ubožec. Imel je kakih deset let, ko se je prišel s svojim prijateljem, Borisom, kopat v ovčjak. Borisa si poznala, ne? Morda si bila premajhna, da bi se ga spomnila. Ampak je dočakal skoraj sto let, veš – ne, čakaj, mislim, da jih celo je ...«

Ker je svojo pripoved že sama prekinjala z drugimi spomini, sem ji segla v besedo: »Kaj res, tvoj brat se je kopal v ovčjaku?«

Nona je prikimala. »Prišla sta sem na gmajno, se izmuznila mimo žandarja in se slekla – predstavljam si, da nekje tam zadaj, med drevesi – do golega. Nič kopalk ali kaj jaz vem, pa tudi hlač si nista pustila, če bi prišla vsa mokra domov, bi jih fasala od staršev. In sta kar skočila noter. Potem sta jih vseeno fasala, seveda, ko ju je žandar dobil. Za ušesa ju je povlekel ven, takole ...« Nonino pripoved so spremljale nazorne kretnje, da mi je šlo kar na smeh.

Ob naslednjem stavku pa sem se skremžila: »Za kazen ju je fejest po riti, seveda. Ni pustil, da bi se prej oblekla. Pograbil je najbližje koprive in cak! po goli koži.«

»Ojoj,« sem rekla.

»Ja, ja, to so bili taki časi, ne kot zdaj, ko dobiš, če ne ubogaš, samo manjšo porcijo sladoleda,« je pripomnila nona. Očitno je namigovala na mojo permisivno vzgojo, čeprav se meni ne zdi, da bi bila premalo stroga. Res si ne morem predstavljati, da bi kdaj dvignila roko nad lastnega otroka, a z možem ju znava tudi drugače primerno kaznovati. Mali je enkrat celo moral v posteljo brez večerje.

»No, ampak moraš priznati, da je šlo takrat za res hud prekršek,« sem rekla noni.

»Ja, to pa res,« se je strinjala. »Cela vas je od tu zajemala vodo za pitje – pomisli, kako bi bili navdušeni, če bi vedeli, da se otroci nagi kopajo v njej. Prav zato sta jih še enkrat dobila, ko ju je žandar pripeljal domov. Eh, tvoja biš nona se ni šparala, veš.«

Tega si nisem težko predstavljala. Zgodbo o ovčjaku sem slišala prvič, a spomnila sem se drugih pripovedi, v katerih je nastopala nonina mama, moja prababica, zato sem vedela, kako je bila stroga. Enkrat je Francija udarila po roki kar z vročo kuhalnico. Spet drugič mu je mineštro zlila na glavo, ker je ni hotel jesti. V noninih pripovedih je bil vedno on tisti, ki je kaj ušpičil. Morda pa se je ona pred otroki in vnuki rada prikazovala kot pridna punčka in vse vragolije pripisovala bratu.

None nisem vprašala, zakaj me je pripeljala na ta kraj. Bilo je značilno zanjo, da je kakšno pripoved hotela podpreti s pristnim kontekstom. Kdo ve, ali je ta sprehod načrtovala že prej ali se je nanj spomnila šele, ko sva stopili na postajo.

Kljub vsemu sem bila kratkega poučnega izleta vesela. Ovčjak morda ni ravno najprivlačnejša znamenitost – na Opčinah nimamo ničesar takega –

gre pa vseeno za zgodovinsko pomenljiv kraj za našo vas. *Našo*. Ta misel me je presenetila: na Opčine že dolgo nisem več mislila kot na svoje.

Med vzpenjanjem nazaj proti glavni cesti se mi je v misli nepričakovano prikradel spomin: videla sem se, majhno deklico, kako previdno stopam po pobočju navzdol. Cela vrsta nas je bila, hodili smo v parih. Poleg mene je bil najbrž Robi, moj veliček. Zato se mi je zdel ta kraj tako znan: k ovčjaku so nas pripeljali, ko sem bila še v vrtcu. Takrat sem ga najbrž tudi zadnjič videla.

Nenadoma sem si zaželela, da bi sinova pripeljala s sabo. V svojih kratkih življenjih sta moja vas obiskala le dvakrat: nikoli jima je nisem zares razkazala.

Le zakaj vedno spodbujam starše, da pridejo oni k nam v Ljubljano? Morala bi pogosteje zahajati na Primorsko, izkoristiti čas, ko je tudi nona še dovolj pri močeh, da jima razkaže domače kraje, ju malo naleze vsaj s kančkom svoje ljubezni do Krasa ...

Da naredi to, kar bi morala že sama. Če ne bi izgubila stikov z lastnimi koreninami. Moja otroka niti italijansko ne znata, kaj šele, da bi govorila v narečju. Nono včasih s težavo razumeta, češ da govori preveč »po domače«. Sebe sem zalotila, da vse bolj zavijam po ljubljansko, uporabljam izraze, ki sem se jim z ostalimi zamejci še pred dobrim desetletjem smejala, ko sem jih slišala iz ust osrednjeslovenskih sošolcev.

Nona najbrž ni opazila, kakšne misli so se mi začele poditi po glavi. Ko sva stopili na ravno asfaltirano cesto, je spet začela nekaj govoriti, a sem jo le napol poslušala. Željno sem gledala okrog sebe, vpijala podobe svoje vasi kot še nikoli. Spomin iz vrtca, tistega daljnega obdobja, me je prežal z nostalgijo. Bolelo me je zavedanje, da moja otroka nikoli ne bosta doživela ničesar podobnega. Počutila sem se, kot da me zato ne moreta zares poznati.

Ker jima nisem nikoli pripovedovala o tem, kakšno je bilo moje življenje na drugi strani meje. Tudi sama sem pozabila, kako sem se kot mala prvošolka zjokala med uro italijanščine, ker sem mislila, da sem edina, ki ne razume, kaj

govori učiteljica, saj sem prvih pet let svojega življenja doma in v okolici uporabljala le slovenščino. Po selitvi v Ljubljano mi je bilo všeč, da se mi v trgovini, v kavarni ali na ulici, preden sem spregovorila, ni bilo treba spraševati, ali bo moj sogovornik znal slovensko. A na to, kar je bilo meni všeč, drugi Ljubljančani sploh ne pomislijo.

»Naslednjič, ko pridem na obisk, bom s sabo pripeljala svoja fanta,« sem noni obljubila ob slovesu. »Všeč bi mi bilo, da bi ju popeljala po vasi. Dovolj sta velika, da jima lahko pokažeš tudi strelišče ... Pa še na spomenik bazoviških junakov bi ju rada peljala.«

Po selitvi v Ljubljano se je z mojo narodno zavestjo zgodilo nekaj takega kot z vodo v ovčjaku: ni presahnila, a je ostala zanemarjena. Tistega dne sem se odločila, da ne bom nikoli več dovolila, da jo prekrije plast zelene umazanije.

POEZIJA

Dunja Polonca Guček

Park

Okno me reže v lakti.
Bilo je dvakrat in trikrat,
ob petkih sta zmeraj točni.
Po prazni ulici za vrtovi
jo vleče za komolec in
prisloni na rdeč semafor,
da se ji povrne sapa.

Na klop ji pogrne robec;
njena prekleta svetla krila!
Iz korneta kane na gumbe,
dvignirokismemiočala,
kornet obvisi na smetnjaku.
Sivi kodri ležejo na majjico,
časopis zdrsne iz naročja.

Plavi stečejo k mizi čez cesto,
kelih poljubi roso na vrču,
denar na mizi kaže dve uri.
Vrabci prhnejo izpod stolov,
granit pôje razmazani šminki,
vroči asfalt zaječi svoj črni ave,
še preden oči ošvrknejo klop.

Sivi me najdejo v oknu.
Prisedem, poberem časopis,
golobi se gredo trganko novic
in pod košem delajo potičke.
Vem, ve. Objame toplo kavo.
Spet imava svoji dve uri.
Topla lončka sta edina to go.

Ptič

Vsako uro skoči ven,
predrzo vrta vame.
Nikogar? Kar sama?
Odlomim ga z odra
in ga posedem na mizo.
Jej, pij, prekleti ptič!
Nič, prevrnil se je vstran.
Odprtega kljuna je molčal,
ko se je staro leto
iztrebilo v nov začetek.
In čevlji so spet blatni.

Krokar

Prihaja z mrakom, šepa v hrib tod mimo.
Na sključeni postavi same cape.
Postane tu in tam, ko zmanjka sape,
v istih čevljih iz poletja v zimo.

S sršečimi lasmi kot s konjsko žimo
obraz je skrit pod dolge črne slape.
Otroci in odrasle vaške trape
ob njej so usvojili verz in rimo.

»Glej, krokar nese šnops!« režijo vanjo.
»Tvoj rabelj danes se še ni nalokal?
Zvečer tepežko le dobiš vsakdanjo!«

A rabelj danes sam je bridko jokal.
Nikoli več ne dvigne roke nanjo.
Ob svitu krokar črni je zakrokal.

krog in kvadrat

krog in kvadrat

oba polna

moj bolj kot tvoj

med njima sivi valjasti očitki

nič tišji, če jih zdrobim

v njiju svetle sanje

nekatero prelomljene

druge zadavljene

tihožitje dveh pepelnikov

Zala Intihar

10. marec ob 10:17 (razmišljanja o Bogu)

če bi me 16 let nazaj vprašali ali verujem v
Boga

bi verjetno rekla ja

saj mi je stara mama ravno kupila

belo obleko za prvo

obhajilo

in vsako noč

sem pred spanjem

zrecitirala Sveti angel

z očetom

ki ni bil veren

če bi me 10 let nazaj vprašali ali verujem v

Boga

bi verjetno rekla ja

saj sem ravno opravila sveto birmo

in dobila svoj prvi

rožni venec

od (ponosne) stare mame

ki je bila globoko verna

če bi me 7 let nazaj vprašali ali verujem v

Boga

bi verjetno rekla ne

in da vsako nedeljo

preživljam pri sveti maši

le zaradi svoje mame

ta pa zaradi svoje mame

in da sem se v spovednici
že večkrat zlagala
kar zagotovo nakazuje
da nisem dobra
kristjanka
če bi me 5 let nazaj vprašali ali verujem v
Boga
bi najverjetneje rekla ne
in da večino časa nasprotujem
Cerkvi
čeprav sem bila tam tudi vzgojena
in da še vseeno
(na željo) svoje mame
včasih kakšno nedeljo
preživim pri
sveti maši

če bi me danes vprašali ali verujem v
Boga
bi (zagotovo) rekla ne
čeprav sem takrat
ko je stara mama umirala
prosila
še za malo časa

to je bilo 4 leta nazaj
kako naj torej danes verjamem v Boga?

Stopinje

Poljubi na telesu
za seboj

puščajo

odtise

sonca.

Dominik Lenarčič

MOTOR NA NOTRANJE IZGOREVANJE

Motor civilizacije
potrebuje posebno vrsto goriva:
ljudi,
katerih notranji ogenj
vrti železno zobovje
batnega stroja.

Ogenj počasi uplahne.
Prihaja nova izmena.

STRELOVOD ZA VIHARNIKA

Pesniško pero
bo kot nalašč
za nevihtnega človeka,
ki si želi ustvarjati elektriko
iz slepega groma.

NA TLEH JE NAJLEPŠE

Sanjaču so dali strgalo.
Poslali so ga praskat
sveže zvezde
z neba
še preden bi lahko te postale
supernove.
Ko je odsanjal,
so ga potegnili nazaj dol,
da je pobral
in pogoltnil
vse zvezdne okruške.

Lara Božak

Up, always up

luna je v ščipu
vejevje na zabuhli scenografiji
sivosenčnega neba razmetano
odmevi mačjega ravsa danes
nadomeščajo preroškost vetra
dim kadila zvezde
in vse to lahko pomeni le eno
ponoči boš sanjala na
peti strani neba

v svojem letu boš hitreje utripala
si z nočnimi pticami podajala razgled
in čeprav te večnost
že dolgo več ne mami
se boš naslednjega jutra
spotaknila ob
minljivost

niso ti povedali da
krize prihajajo ciklično
da tega ne boš znala ustaviti
in da je tako prav
z vsakim ciklom se namreč dvigneš
po toplem masivu vertikale
in zvestoba znotrajčasja

te vselej pospremi v novo elipso
skozi obrate se brezpogojno širiš
in z vsakim obratom je tvoja koža
manj prepisna

neizbežnost vzgona poskrbi da
bitjem in stvarem vse spretnije
z ustnic pobiraš zamaknjena bistva
tudi šepet slišiš razločneje
le tvoj metrum potihne
v novo metamorfozo
in neko drugo zavedanje
ti daje voljo

za krepitev ravnotežja
potrebne za dihanje in nočne prelete
se je kdaj dobro postaviti
na levo nogo
desno zložiti v trikotnik
upreti roke kvišku
morda celo zapreti oči
počakati

nirvana ali epilog nerodnega padca
praktično vseeno

Nela Poberžnik

Anagram

Prepad med pogubno lahkoživostjo
in preperelo diplomatskostjo
je moje ime
stena cenzura
med besednimi projekcijami
ni me ni te ni nas

za vedno lepim svoj obraz
otrok z voščenkami
tako nefiltrirana
skoncentrirana usedlina
uscalina

kompensiram pomanjkanje
provokacije
jebe se mi za vse
razen za lastno perspektivo
in živalice

podpišem pogodbo s Hadom
od takrat rojevam gliste v kot
ti pa se smeješ moji pisavi
kot zamaknjen orešček

razbijem terilnik zrcalo
mrak se prevesi v noč
moje črke zlezejo vate
smejem se na glavi

Skrinjica

Zaprta sem se v prisilni jopič
na zunaj spim
opletam in se derem v zakrčenost
nič ni narobe ker je prav vse
ne morem ostati
dati jedra za cekine
med pingvine grem in tjulnje
figre in medvede
arhetipe zgodb
gola in krvava
na lepem bruham v lepe obraze
sredice sanj utrinke plime
pravljíčna bitja
poseljujejo nerazumljiv paradoks
razkosanost ožilja
si narcisa in vijolica
kletvice so ključne
za trdnost in prožnost hrbtenice
brez ena ni nič ker nič ni ena
neaktualnost je dojeta kot pohaba
izven konteksta brstijo konteksti
in zrakodajalci
lahkotnost otroške igre
determiniraj me
nahrani s svojo slino
baziraj kiselkastost
da poraja sol antijunake
oblikuj da lahko deformiram

čez poljane se zliva sladka židkost
nezdružljiva zmes
vesoljskih kontrastov
nisem komplementarna
kopičim pozabljeno
med zvezd v medzvezdju
kuham za vse
po ideji okusov
volkovi naznanjajo pesem
iz loncev poganja lakota
zamižim in nasitim nebo
vesolje se zjoče vate

HIBRIDI

Ambrož Pušnik

TE IDEJE ZDAJ EKSTATIČNO

BLODIJO PO MOJI PODZAVESTI

ozrl sem se skozi svoje okno v katerem se je ravno v tistem trenutku zablestela prva svetloba tega dne in opazil kako se je na tisoče žarkov brez reda zlomilo na stekleni prizmi skozi katero sem vsakodnevno gledal v svet. pod najrazličnejšimi koti so streljali svoje preurejene valovne dolžine in ustvarjali brezkončen ocean prelivajočih se barv. od teh si niti dve nista bili enaki kajti vsaka je žarela na povsem svojstven in neponovljiv način s preostalimi oblikujoč množstvo prehajajočih vzorcev ki so kakor avra lebdeli v zraku tik pod stropom moje sobe. polagoma so pričeli pulzirati in z vsakim utripom je naraščala njihova intenzivnost do mere da so se mi nenavajena zrkla pričela solziti in počutil sem se kot da mi jih bo razneslo od bohotne vizije ki so jo žgali na platno mojih v lobanjsko temo zavitih možganov. zroč vanje s pogledom ki je bil kakor nebogljeni jetnik presunljive zapeljivosti me je v nekakšni omami nejasno prešnila misel da sem sam pri sebi zamomljal »to mora biti lepota.« takoj zatem pa mi je v glavo šinila ostra bolečina da sem se moral krčevito zagrabit za sence. barve so se začele spreminjati iz živih nebeško omamnih odtenkov v nedoločljivo mrtvaško hrumenje ki me je postopoma vsega obdalo. najprej sem povsem sredi svojih ušes začutil tresljaje zbite v docela nizkofrekvenčni spekter ki so kakor brbotali v mojih sluhovodih. mrtvili so izkustvo nedavnega vidnega doživetja in pričel sem jih čutiti kakor da valovijo po moji celotni koži in skeletu. mimo njih so se sprva polagoma nato pa v vse krajših časovnih presledkih posamič prebijali rezki visoko stokajoči jeki ki so se stopnjevali do strašanske jakosti in nazadnje prerasli v peklenko tuljenje. slednje je okrutno zadušilo še najneznatnejšo misel na vsakršno preminulo lepoto in bolestna kakofonija se je razbohotila po vsem sedanjem trenutku. na svojem vrhuncu je dokončno preseгла meje zaznavnih zmogljivosti mojega slušnega organa da poslednjič nisem vedel

ali so mi od blazne sile vseobsegajoče zvočne iluzije popokali bobniči ali pa sem morda izgubil zavest.

prebudil sem se popolnoma izmučen in na desnem licu sem čutil hlad v levem pa mi je razbijalo kakor bi mi ga kdo raztrgal. veter me je nalahno božal po razgaljeni koži obraza da sem odprl oči in spoznal da ležim na tleh svoje sobe. pred seboj sem uzrl drobne svetlikajoče se kristale pomešane med svilnato sinji prah in mukoma sem vstal da bi se razgledal. iz lica na levi strani obraza je po mojem razbolelem vratu spolzelo nekaj vlecljivo toplega pogled pa mi je prikovala zevajoča praznina kjer se je nekdanje dvigalo moje okno v svet. za njo je vame požrešno bolščalo stotero strupeno žoltih oči kakor zvezde potopljenih v gmoto goste neprodušne teme. ocenjujoče so me motrile in ugotovil sem da so njihovi pogledi z mojega telesa na mah stopili vsa oblačila in da stojim pred njimi kakor nerabljena izložbena lutka ves gol. po životu me je spreletel srh ko sem začutil neko sebi lastno tujo silo kako me čedalje močneje vleče proti njim in nenadoma so se od mene do vsakega izmed očes spredale niti tanke pajčevine ki so se cepile s kože mojega trupa in se izgubljale v hladnih rumenih zenicah. prav iz teh niti je izvirala sila ki me je kakor mesečnega prisilila da sem stopil skozi svoje nekdanje okno neposredno v objem zunanje črnine da je ta z neznansko težo legla name in v nepojmljivem drgetu sem komaj obdržal tla pod nogami. stotero oči se je medtem pričelo čudaško svetlikati in se združevati v bleščeče se roje mrgolečih bitij kresnic ki so me začele obletavati da sem popolnoma izgubil smisel za smer in nisem več vedel kje se nahaja okno skozi katerega sem vstopil mednje. ovile so me v nekakšen prevzeten ples in bilo je kakor da me priganjajo s seboj v korak. odločen da se pred njimi ne umaknem sem sprejel izziv in se vihravo zasukal v vetru ki so ga ustvarile sledeč jim kakor krvosledni pes svojemu plenu. tako sem se z njimi zavrtel a vsakokrat ko sem se obrnil v eno smer so se one le tren pred tem nepredvidljivo obrnile v prav nasprotno smer. zaletavo sem poskušal ujeti njihov ritem da bi postal z njimi nerazdružljiva celota a bil je nestanoviten venomer spreminjajoč takt in hitrost. noge so se mi začele zapletati same vase one pa so ob vsakem mojem napačnem koraku le še odločneje

završale v neulovljivo brenčečo koreografijo. z zadnjimi kančki moči sem se pognal in začutil kako se nadnaravno vzpenjam v vrtincu svetlečih žoltastih žužkov da mi je pričelo srce divje razbijati v nepričakovanem patosu zmagoslavja. vendar že v naslednjem trenutku tega slaboumnega samozadovoljstva so podivjani stvori še zadnjič besno obrnili smer. zamajal sem se kakor vrvohodec ki ga med vratolomno predstavo iznenada prešine usodni dvom in se brezupno zrušil na tla. huronsko brenčanje kresnic je neomajno nadaljevalo pot svojega furijastega plesa in se oddaljujoč od mene spreminjalo v čedalje bolj potuhnjeno žužljanje jaz pa sem se med pobiranjem s tal živčno oziral za smerjo ki ga je ubralo. ko sem tako napenjal oči za še zadnjo sledjo luči njihovih zadkov da bi vedel kam jim slediti sem z grozo spoznal zmoto prejšnjega življenja. v grabežu obupa utapljajočega človeka sem na vso moč zaklical »ne tisto ni bila lepota bilo je neznosno trpljenje življenja človekovega!« a bilo je prepozno. ostal sem v gluhi temi sam s sopihanjem svoje težke sape.

nisem bil v kaj prida stanju in prepustil sem se zavesi mrka da se je ovila okoli mojega jaza kakor se pitonska kača v pričakovanju novih slasti tiholazno ovije okoli svoje žrtve. popolnoma negiben sem ležal v globoki tihoti sekunde in minute so se razpotegnile daleč čez mejo vsakdanjosti in kmalu ni bilo več nobenega načina štetja ali merjenja časa s katerima bi lahko opisal njegovo novonastalo ničevost. počasi sem začutil kako mi po žilah celotnega telesa utripa prevreto jedro mojega bitja in v skoraj meniški samoti so me začeli prevevati nenavadni občutki kakor da drevenijo vsi moji čuti. koža trupla je bila kakor potopljena v plazmo ki docela ustreza kemijskim in fizikalnim značilnostim človeškega plašča nosnice ki so od minulega napora še vedno divje plale niso zaznavale nikakršnega toka svežega ali postanega zraka ne smradu in ne dišav jezik je kakor v svoji koščeni kletki speči vodni polž lebdel v bazenu brezokusne sline ušesa so s svojimi čutnicami v spiralastih labirintih limfatičnih hodnikov zaman poskušala razločiti kakršenkoli šumljaj ali prasket netopirsko neme tihote in zrkla oslepela od brezbarvne teme so zbegano strmela v povsem nedoločljive smeri ne da bi zapazila razlike med široko razprtimi ali silno zaprtimi režami vek. v vsem tem razčutenem niču sem se

pričel zavedati da mi v glavi buhti kakor v trdno zatesnjenem kotlu nad razplamtelim ognjem tisočernih panjev. razgreta kri se je pospešeno zlivala v vse reke in potoke ki z njo oblivajo moj mozeg in v samem jedru možganovine sem čutil kako neustavljivo nabreka mreža z življenjskim sokom nasičenih tunelov. iz tako prenapolnjenih žilnih pletežev so med vijuge mojih možganov naenkrat bruhnili kakor mesečina svetlikajoči se slapovi bleščeče belega likvorja da se mi je zdelo kakor da v moji glavi neukrotljivo vzhaja vsemogočno sonce. s svojo belino je zapolnilo celotno vsebino moje lobanje od senc do senc na vsaki izmed strani njenega koščenega oklepa in se s svojo toploto razlilo od zenita do nadirja njenih dokončnih omejitev. začutil sem kako se spoji medsebojnih zvez posameznih okostenelih plošč pričenjajo tajati se razmikati in popuščati nakar mi je iz sredine čela v okolno temo sunkovito blisknil prvi izmed neskončno belih žarkov in se neusmiljeno zasekal vanjo. iz nje se je iztrgal huronsko predirljiv krik groze in nemoči kakor bi se vršila poslednja sodba in nenadoma sem spoznal da nimam več rok nog glave telesa s katerimi bi mogel upravljati da ni več kože nosnic jezika ušes oči s katerimi bi mogel čutiti in da ni več živcev nevronov prog vej možganov s katerimi bi mogel misliti in da je vse le še nezaobjemljiva belina ki se razteza in krči v vse od svojih mnogoterih nesmeri ki izpolnjuje in prazni ves svoj orjaški neprstor in ki zavzema in maliči vsako od svojih večnih neoblik. samo še slutil sem lahko kako sem se v nekem hipu brez trohice negotovosti zlil z njeno brezmejnostjo posvojil njeno brezčasje in sprejel dokončnost usode svojega neobstoja.

vse to sem doživel ko sem zrl skozi okno.

B(R)LOG

Ajdanaklada

Aljaž Primožič

včasih sem kreten

rečem in te

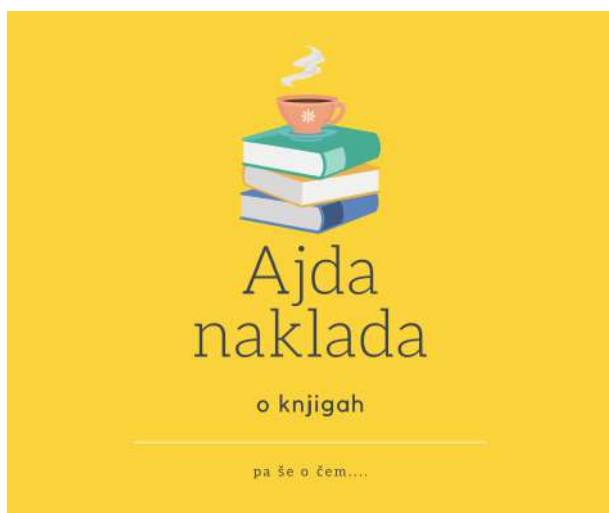
pobožam po laseh

tudi jaz sem

rečeš

in zapreš oči

(objavljeno v naši februarški številki)

Branje februarške številke revije Nebulae je bilo zame podobna izkušnja kot iskanje primerne obleke za kakšen dogodek. Ko pomeriš vse in razmečeš celo omaro, ugotoviš, da ti najbolj ustreza ravno tista obleka, ki si jo pomeril najprej. Že pri prvem branju sem se ustavila ob pesmi *Včasih sem kreten* Aljaža Primožiča in se ob njej

nasmehnila, in ko sem razmišljala, o katerem odlomku iz revije bi pisala v svojem prispevku, me je vedno znova klicala k sebi. Ne bom lagala, raje bi izbrala kaj navidezno bolj sofisticiranega, da bi izpadla ... morda resnejša? A mislim, da čas, v katerem živimo, potrebuje ravno takšne majhne resnice, kot je ta, da je vsak od nas včasih kreten. V dneh, ko to pišem, obeležujemo

prvo obletnico »nove realnosti«, kot jo radi imenujejo v medijih, jaz pa to besedno zvezo naravnost sovražim. Realnost je vedno ena sama in danes je pač drugačna kot preteklo leto. Kakor je bila že prejšnje leto drugačna kot leto poprej. Vsak dan nam prinese novo »novo realnost«. Kljub temu pa moram priznati, da je leto, ki je za nami, iz ljudi izvleklo vse ekstreme, ki jih premorejo. Tiste pozitivne in tiste negativne. Nekateri so se vrgli v prostovoljstvo in pomoč soljudem, drugi v raziskovanje samega sebe, tretji so se prepustili melanholiji in apatiji. Vsak od nas pa je na neki točki dosegel tisti trenutek, ko je bil enostavno kreten. Veliko nam je bilo odvzetega in ne glede na to, da nam je ostalo še ogromno razlogov za veselje, se ne smemo sramovati trenutkov, ko enostavno ne premoremo optimizma. Kaj nas pripelje do tega trenutka, so lahko različne stvari. Za nekoga je kaplja čez rob koncert, na katerega ne bo nikoli šel, praznik, ki ga bo praznoval drugače kot doslej vse življenje, ali pa dejstvo, da predava ekranu, namesto polni učilnici nasmejanih otrok. Takšne drobne stvari, ki so nam odvzete, nas pripeljejo do tega, da nismo preveč prijazni najprej do sebe in potem tudi do ljudi okrog nas. In takrat je najbolje priznati: včasih sem kreten. Kajti vsak od nas je kdaj kreten, sploh pa v tako kretenskih karantenskih časih. In tudi to je čisto ok.

O meni

Razmerje med mano in knjigo bi na kakšnem socialnem omrežju najbrž označila z: zapleteno je. Lahko rečem, da sem od nekdanj strastna bralka, saj mi je bila ljubezen do knjig praktično položena v zibko. Prvih petnajst let svojega življenja sem torej preživela z glavo v knjigi, drugih petnajst let pa sem od nje bežala. Najbrž k temu pripomorejo študijska leta, a s knjigo sva se za kratek čas razšli. Na srečo sva se v začetku leta 2020 spet našli. In temu zapletenemu razmerju botruje tudi odločitev za pisanje knjižnega bloga. Blog je v prvem letu delovanja dosegel veliko več, kot bi si upala želeli. Na sami spletni strani, pa tudi po socialnih omrežjih, kjer deluje Ajda naklada, se

je nabralo res lepo število sledilcev in bralcev, a številke same me nikoli niso preveč zanimale. Največjo vrednost svojega ustvarjanja vidim v vsakodnevni interakciji z ljudmi, ki gojijo do knjig podobno ljubezen kot jaz. Uživam v stiku z bralci, pisatelji, prevajalci in drugimi ustvarjalci. V tem času sem naredila kar lepo število intervjujev z ustvarjalci, celo serijo predstavitev slovenskih založb, predvsem pa sem spoznala ogromno število knjig in tudi žanrov, ki jih doslej nisem (dobro) poznala in jih brez bloga najbrž nikoli ne bi. Velik del tega procesa predstavljajo tudi literarne revije, za katere do zdaj sploh nisem vedela, da obstajajo. Skoznje spoznavam predvsem meni manj znane žanre in oblike literarnega ustvarjanja; predvsem poezijo. Uživam tudi ob opazovanju slovenske knjižne blogerske skupnosti, ki se vztrajno širi ter ostaja prijazna in sodelovalna. Všeč mi je, da dekleta in fantje že točno vemo, kakšen je čigav bralni okus, in to vedo tudi bralci. Tako v tej skupnosti zagotovo vsak najde nekaj zase. Ciljev pri bloganju si ne postavljam, saj sem

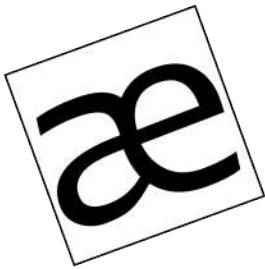

v tem letu dosegla in presegla vse, kar bi si kdaj upala predstavljati. Najbrž ravno zato, ker je moj blog nastal zgolj in samo iz ljubezni do branja. Priznam, da imam ogromno spoštovanja do kolegic in kolegov, ki se s tem ukvarjajo že dlje časa, vem pa, da imam tudi sama določene kvalitete, ki delajo moj blog drugačen. Predvsem se mi zdi, da lahko ponudim dodano vrednost na področju otroške književnosti, saj lahko kot specialna pedagoginja, ki poučuje otroke s posebnimi potrebami v posebnem programu vzgoje in izobraževanja, iz prve roke povem, katere knjige pri najmlajših funkcionirajo in katere ne. Zato je nastala rubrika Knjigozavri, v kateri predstavljam

kvalitetno otroško (in občasno mladinsko) literaturo, teme, ki jih ob njej obravnavamo, in tudi ustvarjalne ter druge dejavnosti, ki jih lahko otrokom ponudimo ob branju. Na področju literature za odrasle pa se včasih čutim manj kompetentna za dajanje strokovno podkrepljenih mnenj, kot jih lahko podajo kolegice, ki imajo izobrazbo s tega področja, vendar lahko pri meni vedno računate na iskreno mnenje. Predvsem pa bralci pri meni najdejo obilico humorja, lahkotnosti in dovršen zalogaj idej. Od januarja letos na Instagram profilu deluje knjižni klub Nakladamo z Ajdo, od marca dalje pa snemam tudi podcast. Trenutno s fantom snemava serijo o Harryju Potterju. Skratka, dolgčas nikoli ni. Če ne drugega, pa zvesto imenu – nakladam do onemoglosti.

Najdete me: [Blog](#) — [Instagram](#) — [Facebook](#) — [YouTube](#) — [Podcast](#)

*Za prihodnji brlog predlagam **Julio**, ki ustvarja instagram profil **Nora na knjige**, je pa tudi sama avtorica. Všeč mi je njen bralni okus, saj je precej podoben mojemu. Tudi na splošno sva se ujeli in se strinjava v srhljivo veliko stvareh. V zadnjem času uživam predvsem v njeni rubriki *The after chapter*, kjer se v Instagram videih v živo pogovarja z različnimi domačimi in tujimi avtorji. Njena vprašanja so vedno proniciljiva in zanimiva, zato rada prisluhnem tudi, kadar avtorja še ne poznam.*

NEBULÆ – revija za sodobno književnost

Letnik X, številka 2 (april 2021)

ISSN 2738-5949

Revija deluje pod licenco creative commons.

Glavna in odgovorna urednica:

Nina Kremžar

Uredništvo za poezijo:

Veronika Šoster

Uredništvo za prozo:

Alex Kama Devetak

Zarja Vršič

Strokovna sodelavka – lektorica:

Karolina Zgaga

Oblikovanje, prelom in naslovnica:

Alex Kama Devetak

Nina Kremžar